

Dla radykalnie sprawiedliwego, zrównoważonego, demokratycznego i szczęśliwego społeczeństwa

3 wzajemnie wspierające się filary społeczeństwa porozumienia

(Tłumaczenie automatyczne z angielskiego)

Budujemy **spółdzielnię** na rzecz **głębokich przemian społecznych, gospodarczych i politycznych**, przy czym mamy na myśli:

- głęboko przekształcamy gospodarkę, społeczeństwo i system polityczny;
- działamy jako spółdzielnia, uznana na poziomie UE na podstawie statutu [spółdzielni europejskiej](#).

Jednoczymy ludzi, którzy pracują i działają razem - którzy **współpracują** - w sposób **demokratyczny**, w skali **Unii Europejskiej**, w celu urzeczywistnienia naszej wizji **sprawiedliwego, zrównoważonego i szczęśliwego społeczeństwa XXI wieku, społeczeństwa porozumienia**.

Towarzystwo Porozumienia opiera się na **3 wzajemnie wspierających się filarach**:

1. **demokracja ogólnoeuropejska**, we wszystkich instytucjach publicznych i organizacjach prywatnych (porozumienie między ludźmi w sprawie decyzji);
2. **sprawiedliwość społeczna** i wiara w przyszłość dla wszystkich (porozumienie między ludźmi w sprawie podziału zasobów);
3. **zrównoważenie środowiskowe** z perspektywą podtrzymania cywilizacji ludzkiej w nieskończoność, a w szczególności: emisja gazów cieplarnianych poniżej poziomu netto-zero (zgoda człowieka z prawami rządzącymi geo-biosferą, od której jesteśmy zależni).

Jakie są 3 filary społeczeństwa porozumienia? Dlaczego są one ze sobą powiązane i wzajemnie się wspierają? Dlaczego należy je realizować równolegle? Na każde z tych pytań odpowiadamy bardziej szczegółowo poniżej.

Spis treści.

1 3 filary Towarzystwa Porozumienia.....	
1.1 Demokracja paneuropejska.....	
1.2 Sprawiedliwość społeczna.....	
1.3 Zrównoważony rozwój środowiska naturalnego.....	
1.4 Prawa człowieka, państwo prawa, edukacja i pokój.....	
2 3 filary Towarzystwa Porozumienia wzajemnie się wspierają.....	
3 Sprawiedliwość społeczna jest absolutnym warunkiem wstępnym do uzgodnienia jakiegokolwiek długoterminowego, opartego na współpracy rozwiązania globalnych problemów 21 st wieku.....	
3.1 Ludzie poddani stresowi i lękowi są krótkowzroczni, egoistyczni i agresywni.....	
3.2 Nierówności społeczne i niepewność są głównymi czynnikami powodującymi stres i lęk w skali zbiorowej.....	
3.3 Sprawiedliwość społeczna jest jedynym środkiem, który pozwala umieścić człowieka w sytuacji zaufania i pewności, w której można osiągnąć długoterminowe, kooperacyjne porozumienia polityczne.....	
3.4 Sprawiedliwość społeczna jest ponadto warunkiem wstępnym oszczędnej konsumpcji niezbędnej do osiągnięcia równowagi ekologicznej.....	
4 Jedynie demokracja paneuropejska posiada siłę polityczną i legitymację do realizacji porozumień na dużą skalę, które są konieczne ze względu na globalne problemy XXI wieku. st wieku.....	10
4.1 Wzrost skali politycznego procesu decyzyjnego jest tendencją historyczną, związaną ze wzrostem skali problemów do rozwiązania i potrzebą uniknięcia.....	10
4.2 Państwa narodowe, odziedziczone po 17. th wieku, działają na zbyt małą skalę, by być skuteczne.....	11
4.3 Suwerenne państwa narodowe targujące się w tajnych negocjacjach międzyrządowych są zaprzeczeniem demokracji.....	12
4.4 Demokracja na rozdrożu: demokracja ponadnarodowa czy dyktatura nacjonalistyczna.....	12
4.5 Unia Europejska jest najbardziej zaawansowanym prototypem demokracji ponadnarodowej.....	14
4.6 Demokracja ogólnoeuropejska jest pierwszym filarem społeczeństwa porozumienia.....	17

1 3 filary społeczeństwa porozumienia

Towarzystwo Porozumienia opiera się na **3 wzajemnie wspierających się filarach**:

1. **demokracja ogólnoeuropejska**, we wszystkich instytucjach publicznych i organizacjach prywatnych (porozumienie między ludźmi w sprawie decyzji);
2. **sprawiedliwość społeczna** i wiara w przyszłość dla wszystkich (porozumienie między ludźmi w sprawie podziału zasobów);
3. **zrównoważenie środowiskowe** z perspektywą podtrzymania cywilizacji ludzkiej w nieskończoność, a w szczególności: emisja gazów cieplarnianych poniżej poziomu netto-zero (zgoda człowieka z prawami rządzącymi geo-biosferą, od której jesteśmy zależni).

Pojęcia te rozumiemy w następujący sposób.

1.1 Demokracja paneuropejska

Demokracja jest **wartością samą w sobie**. Jest to system polityczny, który ucieleśnia ludzką **godność i równość w** procesie podejmowania decyzji regulujących naszą wspólną przyszłość w instytucjach publicznych i organizacjach prywatnych. To właśnie dlatego, że wszyscy ludzie są równi w swoich prawach, są równie uprawnieni do udziału w podejmowaniu zbiorowych decyzji. Każdy człowiek musi mieć możliwość uczestniczenia w inicjowaniu propozycji dotyczących działań zbiorowych lub polityki publicznej, w ich poprawianiu oraz w ich szeregowaniu w kolejności priorytetów. Platforma demokracji deliberatywnej oraz model organizacyjny stosowany przez Spółdzielnię KosmoPolityczną są same w sobie próbą ucieleśnienia demokracji wewnętrznej w kodzie oprogramowania¹ oraz w procedurach opartych na ludziach.

Demokracja paneuropejska to demokracja jednocząca obywateli i podejmująca działania ponad granicami narodowymi, językowymi i kulturowymi, w której każdy obywatel uczestniczy w procesie decyzyjnym na wszystkich skalach, aż do tej wystarczająco dużej, by mieć wpływ na porządek świata, czyli **Unii Europejskiej**. Uważamy, że jest to możliwe, ponieważ to, co łączy Europejczyków i wspólne problemy, z którymi się borykają, są większe niż to, co ich dzieli, a także dlatego, że wierzymy, iż pomimo wszystkich swoich słabości, które uznajemy, Unia Europejska jest pierwszą istniejącą ponadnarodową instytucją demokratyczną (więcej szczegółów na ten temat w § 4.5.1. 4.5). Dążymy do wprowadzenia demokracji we wszystkich organizacjach i przedsiębiorstwach prywatnych oraz we wszystkich skalach instytucji publicznych, od gminy po Unię Europejską.

1.2 Sprawiedliwość społeczna

Sprawiedliwość społeczna to sytuacja **bezpieczeństwa społecznego, spójności,**

¹ Poprzez zastosowanie wolnego, *wolnego* i otwartego oprogramowania demokracji deliberatywnej o nazwie KuneAgi: <http://www.kuneagi.org/english/fonctionscharacteristiquesen/69-democratieinterneen> i LiquidFeedback <http://www.liquidfeedback.org> oraz modelu organizacyjnego przedstawionego na stronie: <https://www.cOsmOpoliticalparty.org/OrgaModel>

inkluzywności i równości, w której drastycznie zmniejszono nierówności ekonomiczne w dochodach i dziedzicznym bogactwie, w której każdy obywatel ma zapewnione **godne życie** ze swojej **pracy** przez całe życie, **stabilne zatrudnienie** dla tych, którzy go pragną, czuje się i jest **bezpieczny i pewny** o przyszłość swoją i swoich dzieci, a tym samym chce i może dokonać ważnych zmian w swoim życiu.

1.3 Zrównoważony rozwój środowiska

Zrównoważony rozwój środowiska rozumiemy w następujący sposób. Naszym obowiązkiem jest zapewnienie każdemu mieszkańcowi naszej planety **godziwych warunków życia**, zgodnych ze **skończonością** wszystkich **zasobów** biologicznych, fizycznych i geologicznych niezbędnych dla ludzkiej cywilizacji, bez uszczerbku dla zdolności przyszłych pokoleń do tego samego w nieskończenie długim okresie czasu. Jest to model produkcji i konsumpcji, w którym: (1) klimat jest utrzymywany w stabilnym stanie (poniżej 1,5°C ocieplenia), zgodnym z długoterminowym zachowaniem systemów rolniczych, które żywią ludzkość, a więc w którym emisja gazów cieplarnianych netto jest poniżej zera; (2) każdy odnawialny zasób jest wykorzystywany w tempie lub poniżej tempa, w którym może się on sam zregenerować; (3) każdy nieodnawialny zasób jest wykorzystywany w tempie lub poniżej tempa, w którym można opracować odnawialny substytut; oraz (4) każdy strumień zanieczyszczeń jest emitowany w tempie lub poniżej tempa, w którym może zostać wchłonięty lub uczyniony nieszkodliwym. Uważamy, że pewna forma **poprawy** jakości warunków życia jest możliwa, nawet przy bardzo rygorystycznych ograniczeniach przepływu energii i materiałów. Poprawa ta opiera się na wzroście **efektywności** wykorzystania wszystkich zasobów (energii, surowców, gleby, wody, pracy ludzkiej, możliwości człowieka) dzięki akumulacji i utrzymaniu wszystkich form kapitału produkcyjnego i kulturowego (naturalne zdolności regeneracyjne i produkcyjne biosfery, kompetencje ludzkie, kultura ludzka, infrastruktura, maszyny i sieci, wiedza naukowa, techniczna i instytucjonalna, zdolność koordynacji, instytucje, prawa, regulacje i normy).

1.4 Prawa człowieka, praworządność, edukacja i pokój

Oprócz tych trzech głównych filarów, cechy społeczeństwa porozumienia, do których dążymy, w Unii Europejskiej i na świecie, są następujące:

1. **Prawa człowieka**, opisane w Powszechnej Deklaracji Narodów Zjednoczonych², które są **jednakowo dostępne dla wszystkich ludzi** bez dyskryminacji (Art. 1 i 2) - ale nie dla korporacji - i obejmują **prawa formalne**, takie jak ochrona życia i nietykalności osobistej (Art. 3, 4, 5), prywatności (Art. 12), ochrona prawa (Art.6 do 11) i obywatelstwa (Art. 13 i 15), swoboda poruszania się w obrębie państwa i prawo do azylu (Art. 13 i 14), prawo do zawarcia małżeństwa (Art. 16), do własności w granicach spójności społecznej i sprawiedliwości społecznej (Art. 17) wolność myśli, sumienia i wyznania (Art. 18), opinii (Art. 19), zrzeszania się (Art. 20), prawo do demokracji (Art. 21), oraz prawa **społeczne i ekonomiczne**, takie jak: zabezpieczenie społeczne (Art. 22), prawo do pracy, za godziwe

2 Możliwość pobrania w ponad 500 językach na stronie:
<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

wynagrodzenie i do wstępowania do związków zawodowych (Art. 23), do ograniczenia czasu pracy i do okresowych płatnych urlopów (Art. 24), do godziwego poziomu życia (Art. 25), do edukacji (Art. 26), do kultury i nauki (Art. 27).

2. **Państwo prawa.** Prawo jest jedynym narzędziem dostępnym dla słabych i biednych, aby bronić ich praw przed bogatymi i potężnymi. Musi być stosowane i dostępne w równym stopniu dla wszystkich. Musi zapewniać możliwości zadośćuczynienia, bezpieczeństwo prawne i przewidywalność decyzji prawnych, w równym stopniu dla wszystkich stron.
3. **Edukacja.** Uważamy, że edukacja jest podstawowym narzędziem, dzięki któremu ludzie mogą wyzwolić się z ignorancji, uprzedzeń, determinizmów społecznych i etnicznych oraz opresji. Edukacja dostarcza możliwości i wiedzy, aby ludzie mogli ewoluować i adaptować się, indywidualnie i zbiorowo - co będzie niezwykle ważne w stuleciu ogromnych, strukturalnych zmian. Edukacja jest również jedynym prawdziwie niezbywalnym dobrem człowieka.
4. **Pokój,** między narodami, między członkami społeczeństwa i w nas samych. Pokój może trwać tylko wtedy, gdy zwycięży sprawiedliwość i prawda.

2 3 filary Towarzystwa Porozumienia wzajemnie się wspierają

W naszej ocenie te trzy filary Towarzystwa Porozumienia **wspierają się wzajemnie** i są ze sobą ściśle **powiązane**.

- W społeczeństwach nie zrównoważonych ekologicznie nie jest możliwa ani sprawiedliwość społeczna, ani demokracja. W krótkim okresie pierwszymi ofiarami zniszczenia środowiska są ubodzy, którzy są zmuszeni do życia w zanieczyszczonych, hałaśliwych, odizolowanych i niezdrowych miejscach, powstałych w wyniku nie zrównoważonych indywidualnych i zbiorowych wzorców konsumpcji bogatych i klasy średniej. W dłuższej perspektywie niedobory żywności, paliwa i innych dóbr materialnych spowodowane nie zrównoważonym stylem życia niszczą środki do życia całej populacji. W końcu takie społeczeństwa upadają w przerażającym chaosie walki o przetrwanie³. Mówiąc inaczej i bardziej brutalnie: żadna pozytywna wartość społeczna, taka jak sprawiedliwość społeczna czy demokracja, nie może istnieć, jeśli społeczeństwo ludzkie zostanie zniszczone.
- Wzajemnie, co zostało szerzej wyeksponowane poniżej (§ 3), żaden program zrównoważonego rozwoju środowiska nie może być wdrożony w społeczeństwach niesprawiedliwych społecznie. Dzieje się tak dlatego, że nierówności i niepewność generują (1) konflikty społeczne i polityczne, (2) krótkoterminowość i (3) ostentacyjną konsumpcję, czyli dokładne przeciwieństwo tego, co jest potrzebne do przejścia na zrównoważony rozwój. Nasz szczegółowy argument jest następujący. Po pierwsze, przejście do zrównoważonego środowiskowo społeczeństwa jest fundamentalną transformacją. Zmienia sposób, w jaki produkujemy i konsumujemy, wpływa na nasze kultury, a nawet nasze

3 Takie katastrofalne scenariusze upadku cywilizacyjnego miały już miejsce w przeszłości, co wykazuje Diamond, J. "[Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed](#)", Penguin books, 2011.

marzenia o przyszłości. Wymaga uzgodnienia podziału ogromnych kosztów, korzyści i ryzyka pomiędzy nas wszystkich, na całym świecie, w bardzo krótkim czasie. Osiągnięcie takiego poziomu porozumienia politycznego wśród ludzi dobrej woli jest samo w sobie ogromnym wyzwaniem. Staje się to niemożliwe, gdy gniew, frustracja i strach, powstałe w wyniku nierówności i prekariatu, stawiają pod znakiem zapytania samą legitymację instytucji demokratycznych (których celem jest pokojowe rozwiązywanie konfliktów). Po drugie, dla ludzi żyjących w niepewności przyszłość jest bardzo ograniczona, czasem chodzi im nawet o znalezienie pożywienia z dnia na dzień. Polityka zrównoważonego rozwoju natomiast rozwija się w znacznie dłuższym czasie - często są to dekady. Po trzecie, w nierównych społeczeństwach wiele osób konsumuje marnie i ostentacyjnie⁴. Jest to racjonalne: jest to próba pokazania innym, że dana osoba należy do bogatych i potężnych, w społeczeństwie, w którym tylko oni (lub ci, którzy sprawiają, że w nich wierzą) są bezpieczni i chronieni, podczas gdy biedni i słabi są deptani. Ta ostentacja jest przeciwieństwem oszczędnej konsumpcji, której potrzebujemy, aby nasze społeczeństwa były zrównoważone środowiskowo.

- Wreszcie (co zostało wyeksponowane bardziej szczegółowo w § 4), te dwie głębokie transformacje społeczne i gospodarcze, w kierunku sprawiedliwości społecznej i w kierunku zrównoważenia środowiskowego, będą (1) poważnie wpływać na skoncentrowane bogactwo i władzę korporacji wielonarodowych oraz bogatej i bardzo bogatej elity globalnej ("1%"), oraz (2) wymagać kompromisów politycznych na dużą skalę pomiędzy bardzo rozbieżnymi, a jednak uzasadnionymi interesami, co będzie trudne nawet wśród partnerów o dobrej woli. Pokonanie oporu globalnej oligarchii jest niemożliwe przy słabych, rozdrobnionych siłach politycznych, takich jak państwa europejskie osobno. Tylko silna, demokratycznie legitymizowana i jednolita Unia Europejska posiada wystarczającą siłę, by narzucić swoje decyzje międzynarodowym korporacjom i najbogatszemu 1%. Tylko prawdziwie ponadnarodowa demokracja, której prototypem jest Unia Europejska, może legitymizować porozumienia polityczne na dużą skalę, niezbędne do skutecznego sprostaną globalnym wyzwaniom 21st wieku.

Z tych wszystkich powodów **równolegle**, nierozzerwalnie ze sobą, budujemy trzy filary społeczeństwa porozumienia, czyli paneuropejską demokrację, sprawiedliwość społeczną i zrównoważenie środowiskowe.

3 Sprawiedliwość społeczna jest absolutnym warunkiem wstępnym uzgodnienia jakiegokolwiek długoterminowego, opartego na współpracy rozwiązania globalnych problemów 21st wieku.

Aby globalne problemy 21st wieku mogły zostać pomyślnie rozwiązane, ludzkość musi ustanowić długoterminowe, oparte na współpracy porozumienia polityczne.

4 np. poprzez widoczne eksponowanie luksusowych marek swoich towarów

Ludzie muszą być jednak psychicznie i mentalnie gotowi i zdolni do zaangażowania się w dyskusje prowadzące do takich porozumień. W tym celu muszą być spełnione określone warunki, które są możliwe do spełnienia przez politykę publiczną.

3.1 Ludzie poddani stresowi i strachowi są krótkowzroczni, egoistyczni i agresywni

Gatunek ludzki dzieli wiele cech z innymi gatunkami zwierząt, ssaków i naczelnych, z którymi dzielimy również część naszej historii ewolucyjnej. Podobnie jak inne zwierzęta i ssaki, podlegamy **stresowi i lękowi**, który uwalnia w naszym mózgu specyficzny hormon - **kortyzol**. Kortyzol ma dwa efekty: (1) w krótkim okresie czasu podnosi świadomość, zwiększa rytm serca, stymuluje mięśnie i ogólnie czyni organizm gotowym do szybkich reakcji (ucieczka, walka) - ale też wyłącza wszystkie funkcje zużywające energię, takie jak nasz ciężki, głodny energii i specyficznie ludzki mózg (neokora mózgowa, która zużywa typowo 25% całej zużywanej przez nas energii); (2) w dłuższym okresie czasu, stała ekspozycja na wysoki poziom kortyzolu obniża zdolności intelektualne, powoduje choroby zapalne (nadciśnienie, wiele nowotworów).

Takie stałe narażenie na stres i strach modyfikuje zachowania i zdolności człowieka: koncentruje się on na krótkim okresie, zmniejsza się jego poziom zaufania do innych, traci zdolność do angażowania się w zachowania kooperacyjne i staje się bardziej agresywny⁵.

3.2 Nierówności społeczne i prekariat są głównymi czynnikami powodującymi stres i lęk w skali zbiorowej

Do stresu i strachu w społeczeństwie w ogromnym stopniu przyczyniają się dwa czynniki społeczne: **nierówności społeczne i niepewność**.

Nierówności społeczne wywołują stres i lęk z dwóch powodów:

1. psują stosunki między osobami, tworząc między nimi relacje władzy i pieniędzy: bogatsi i potężniejsi boją się, że zostaną poproszeni o pomoc lub dostarczenie pieniędzy, biedniejsi i mniej potężni boją się, że zostaną wzgardzeni, wyśmiani i zdeptani.
2. sprawiają, że konsekwencje niepowodzeń i słabości są bardziej dramatyczne. Nierówne społeczeństwa zapewniają więcej wsparcia (lepszą infrastrukturę i usługi publiczne, w tym zdrowie i edukacja, bezpośrednie subsydia i ulgi podatkowe) bogatym i potężnym, a mniej biednym i słabym. Dlatego każdy krok w dół drabiny społecznej jest podwójnie dramatyczny: (1) jego bezpośrednim skutkiem jest obniżenie poziomu życia, jak w każdym społeczeństwie; (2) jego dodatkowym skutkiem jest zmniejszenie wsparcia otrzymywanego od społeczeństwa (np. gorsza opieka zdrowotna i edukacyjna), co kumuluje się z pierwszym, bezpośrednim skutkiem, budując presję w dół, z ryzykiem spirali spadkowej kończącej się bezdomnością i absolutnym ubóstwem, dla siebie lub swoich dzieci.

W rezultacie ludzie w społeczeństwach nierównościowych znajdują się w permanentnym trybie

⁵ K. Pickett, R. Wilkinson "[The spirit level - why equality is better for everyone](#)", Penguin books, 2010

obronnym wobec innych, permanentnie próbując zaznaczyć swoją pozycję społeczną i w permanentnym strachu przed porażką.

Prekaryzacja jest niemal synonimem stresu i strachu. Kiedy dochody danej osoby, a tym samym jej ekonomiczna i społeczna przyszłość, są ograniczone w bardzo krótkim czasie (jutro, za tydzień, za miesiąc) lub podlegają ogromnym wahaniom przy braku możliwości oszczędzania, osoba ta jest niespokojna i boi się. Pomimo całego ideologicznego dyskursu wspierającego "przedsiębiorczość" i samozatrudnienie (co zbyt często przekłada się na samozatrudnienie, gdy sprzedaż nie przynosi oczekiwanych rezultatów), ludzie biedni masowo unikają ryzyka i szukają stabilnego zatrudnienia w dużych korporacjach lub w służbie cywilnej, z bardzo dobrych powodów⁶.

3.3 Sprawiedliwość społeczna jest jedynym środkiem, który może sprawić, że ludzie znajdą się w sytuacji pełnej zaufania i pewności, w której można osiągnąć długoterminowe, kooperacyjne porozumienia polityczne.

Ludzkość musi osiągnąć kompleksowe, długoterminowe i kooperacyjne porozumienia polityczne, aby rozwiązać którykolwiek z bardzo ważnych globalnych problemów 21st wieku. Jeśli będą one podporządkowane stresowi i strachowi, a więc krótkowzroczne, egoistyczne i agresywne, nie można oczekiwać żadnego postępu.

Wzajemnie, aby osiągnąć te porozumienia, muszą sobie ufać i być wystarczająco pewni swojej długoterminowej osobistej przyszłości, aby poczekać do tego czasu, aby czerpać korzyści z kompromisów zawartych dzisiaj.

Tylko zatem poprzez usunięcie zbiorowych źródeł stresu i strachu, czyli nierówności społecznych i niepewności, polityka publiczna może postawić ludzi w sytuacji pewności i zaufania, która czyni ich podatnymi na dyskusję o długoterminowych porozumieniach politycznych z rozsądnym prawdopodobieństwem sukcesu.

3.4 Sprawiedliwość społeczna jest ponadto warunkiem wstępnym oszczędnej konsumpcji, niezbędnej do osiągnięcia równowagi ekologicznej.

W nierównych społeczeństwach niezwykle ważne jest, aby uchodzić za osobę należącą do klasy bogatych i potężnych. Przynależność do tej klasy jest w istocie jedynym sposobem, by być szanowanym i chronionym, przy braku regulacji lub gdy regulacje i procedury administracyjne, policyjne i prawne są stronnicze na korzyść tych, którzy mają środki finansowe na opłacenie kosztownych i skomplikowanych procesów.

W dużych, głównie miejskich społecznościach, gdzie mieszka największa część współczesnej populacji i gdzie ludzie nie znają się osobiście, jedynym sposobem na pokazanie swojej przynależności do klasy bogatych i potężnych jest **ostentacyjna konsumpcja**. Kupowanie i

⁶ A. Banerjee, E. Duflo "Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty", PublicAffairs, 2011. ISBN 978-1-58648-798-0

eksponowanie markowych, luksusowych dóbr konsumpcyjnych, spędzanie wakacji w drogich hotelach w odległych, zamorskich kurortach czy mieszkanie w zbyt dużych i przesadnie umeblowanych domach w dzielnicach o niskiej gęstości zaludnienia to sposoby na pokazanie innym, że należy się do klasy dominującej - i na utwierdzenie się w tym przekonaniu. Jest to potężny motor nadmiernej konsumpcji, znacznie przekraczającej wszelkie formy rozsądnych "potrzeb".

Korzyści z nadmiernej konsumpcji w nierównych społeczeństwach są tak duże, że duża część populacji udaje nawet, że jej dochody są wyższe niż w rzeczywistości - generując w ten sposób dodatkową warstwę stresu i strachu poprzez zaciąganie nieproporcjonalnych osobistych zobowiązań kredytowych.

W społeczeństwie równościowym ten motor nadmiernej konsumpcji znika. Nie ma ani motywacji, ani możliwości (ze względu na równość dochodów), by poprzez swoją konsumpcję uchodzić za społecznie lepszego od innych. Dopiero wtedy **oszczędny** sposób życia staje się możliwy dla całej populacji. Ta oszczędność jest absolutnym warunkiem wstępnym, aby ludzkość mogła dostosować swój poziom konsumpcji do zasobów udostępnianych przez biosferę, a tym samym pokonać pierwszy z globalnych problemów, które zidentyfikowaliśmy.

Zawieranie długoterminowych, kooperatywnych umów politycznych oraz oszczędna konsumpcja to dwa warunki wstępne do wspólnego przewyciężenia globalnych problemów 21st wieku. Oba te warunki są możliwe tylko przy **sprawiedliwości społecznej**, tzn. przy równym i bezpiecznym społeczeństwie dla wszystkich, w którym wszyscy ludzie mają absolutną pewność co do swojej osobistej przyszłości i przyszłości swoich dzieci, a stosunki społeczne między równymi sobie są spokojne, uprzejme i przyjazne. Dlatego **sprawiedliwość społeczna** jest **drugim filarem** społeczeństwa porozumienia, które ma zostać osiągnięte w **2040 roku**.

4st Tylko demokracja paneuropejska ma siłę polityczną i legitymację do wdrażania porozumień na dużą skalę, które są konieczne ze względu na globalne problemy XXI wieku.

4.1 Wzrost skali podejmowania decyzji politycznych jest trendem historycznym, związanym ze wzrostem skali problemów do rozwiązania i koniecznością uniknięcia free-riding'u

Wzrost **skali podejmowania decyzji politycznych** to **historyczny trend**, który rozpoczął się od małych grup łowców-zbieraczy, z których wszyscy się wywodzimy.

Pierwszym powodem jest chęć **uniknięcia przemocy** w rozwiązywaniu konfliktów, aby oprzeć się na bardziej sprawiedliwych i przewidywalnych **rządach prawa**. Konflikty te mają miejsce zawsze wtedy, gdy suwerenne podmioty (jednostki, plemiona, greckie polity, księstwa feudalne, współczesne państwa narodowe) zbierają się w celu rozwiązania wspólnych problemów lub kwestii. Z jednej strony każdy podmiot chce pozostać wolny od wszelkich zobowiązań i od wszelkich zakazów, chce zachować nienaruszone swoje prawa, wolności i honor. Z drugiej strony

uogólnienie tego zachowania na wszystkie podmioty oznacza, że wywierają one wobec siebie nieograniczoną **przemoc**. Pokój jest stanem kruchym, permanentnie zagrożonym przez najmniejszą prowokację i boleśnie przywracanym dopiero po wyczerpujących i krwawych cyklach wendety i zemsty⁷. Z reguły po bolesnych i długotrwałych konfliktach podmioty mniejsze zrzekają się części swojej suwerenności na rzecz podmiotów większych, gdzie ich prawa, obowiązki i zakazy są chronione i egzekwowane przez **rządy prawa**, a nie przez brutalność tego, co klasycy filozofowie europejscy nazywali "stanem natury". Przedostatnią okazją, kiedy to się stało w Europie, był koniec wojny trzydziestoletniej (1618 - 1648), która w samych Niemczech pochłonęła 5 milionów ofiar. Zawarte w jej wyniku traktaty pokojowe, znane jako traktaty westfalskie, ustanowiły porządek suwerennych państw narodowych, pod którym nadal żyjemy.

Drugą przyczyną wzrostu skali podejmowania decyzji politycznych jest ogólna zasada, że aby **działania polityczne** (tj. regulacje, podatki lub wydatki publiczne) były **skuteczne** w zarządzaniu problemem zbiorowym, muszą działać w **skali geograficznej**, w której funkcjonują **zjawiska** leżące u ich podstaw, np. w skali obszaru miejskiego, aby zarządzać jego systemem kanalizacyjnym, regionalnego rynku pracy, aby zarządzać jego programami kształcenia zawodowego, obszaru językowego, aby wspierać literaturę, teatr i kino, unii walutowej, aby zarządzać stopami procentowymi i równowagą makroekonomiczną, całego świata, aby zarządzać globalnymi dobrami publicznymi, takimi jak klimat, stabilność finansowa, Internet i pokój.

Jeśli geograficzna skala działań politycznych jest mniejsza niż skala problemu, żaden podmiot polityczny nie może działać w nim skutecznie. Prywatni gracze, których podmioty polityczne próbują regulować lub opodatkować oddzielnie, rozgrywają te podmioty polityczne przeciwko sobie, w wyścigu do dna. Podmioty polityczne stosują wobec siebie taktykę gapiostwa, gdy potrzebne są wydatki publiczne lub gdy trzeba wypełnić wspólne zobowiązania, przy czym każdy z nich oczekuje, że inni podejmą wysiłek, a w rezultacie nie podejmuje się go wcale lub podejmuje się go zbyt rzadko i zbyt późno.

4.2 Państwa narodowe, odziedziczone po 17th wieku, działają na zbyt małą skalę, by być skuteczne

Instytucje polityczne, z którymi wspólnie działamy, pozostały zasadniczo **niezmienione** od czasu traktatów westfalskich z 1648 roku, które zakończyły wojnę trzydziestoletnią. Podstawową jednostką jest **suwerenne państwo narodowe**, którego teorię przedstawił Thomas Hobbes w swoim "Lewiatanie" (1651, poprawiony 1668). Nielicznymi godnymi uwagi wyjątkami są instytucje ponadnarodowe utworzone po krwawych przejściach dwóch wojen światowych 1914 - 1945: Unia Europejska, którą omówimy później (s.15), oraz znacznie słabszy międzynarodowy system prawny Organizacji Narodów Zjednoczonych.

W systemie suwerennego państwa narodowego, każde państwo narodowe ma wyłączną władzę nad własnym narodem i terytorium, i organizuje swoje procesy decyzyjne wewnętrznie, czasami demokratycznie, zbyt często nie. Państwo narodowe stanowiło uprzywilejowane ramy i skalę do

⁷ Diamond, J.: "The World Until Yesterday: What Can We Learn from Traditional Societies?", Viking books, New York, 2012 - http://www.jareddiamond.org/Jared_Diamond/The_World_Until_Yesterday.html

ustanowienia dobrze funkcjonujących demokracji politycznych i społecznych w latach 50. i 60. w Europie Zachodniej. Było skalą, na której ustanowiono (silną) regulację podmiotów gospodarczych, jak również (masową) solidarność, redystrybucję i transfery ekonomiczne pomiędzy regionami i klasami społecznymi.

Niestety, jak widzieliśmy powyżej, **skala problemów** obowiązujących w 21st wieku **nieodwracalnie** wzrosła znacznie **ponad skalę państwa narodowego**, ze względu na **globalne współzależności** oparte na rozwoju technologicznym i naukowym zachodzącym od lat 60. XX wieku, a opisanym powyżej.

W wyniku wspomnianej wyżej ogólnej zasady (str.10st), **państwa narodowe** stały się **nieskuteczne**, gdy próbują działać na rzecz zjawisk zachodzących w skali większej niż ich okręgi wyborcze, takich jak globalne problemy XXI wieku. To **niedopasowanie** między obecną geograficzną skalą działań politycznych i demokracji (państwo narodowe), a skalą, w której zachodzą zjawiska leżące u ich podstaw (w skali kontynentalnej lub globalnej) doprowadziło do ogólnego (i często uzasadnionego) poczucia **politycznego upodlenia**. Ludzie czują, że **stracili kontrolę nad** decyzjami, które decydują o ich **zbiorowej przyszłości**.

To poczucie jest wzmocnione przez fakt, że rozwiązanie tymczasowe, które państwa narodowe wykorzystywały do rozwiązania tych dużych problemów, próbując jednocześnie zachować swoją narodową suwerenność, a mianowicie **negocjacje międzyrządowe**, jest **zaprzeczeniem demokracji**. Ta negacja demokracji jest szczególnie problematyczna na początku 21st wieku, w czasie, gdy **wzrost poziomu edukacji** zwiększa zapotrzebowanie na uczestnictwo w życiu politycznym i czyni **demokrację** jedynym **uprawnionym** sposobem **podejmowania decyzji politycznych** - przynajmniej w Europie.

4.3 Suwerenne państwa narodowe targujące się w tajnych negocjacjach międzyrządowych są zaprzeczeniem demokracji

Jak widzieliśmy powyżej, kwestie wykraczające poza skalę państwa narodowego są zarządzane (jeśli w ogóle) przez **negocjacje międzyrządowe**, tj. przez tajne współdziałanie oficjalnych przedstawicieli tych państw narodowych (np. w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych). W tych międzyrządowych negocjacjach żadna ze stron nie ponosi globalnej odpowiedzialności za dobro zbiorowe. Wszystkie mają wąski mandat do targowania się o swój okręg wyborczy i tylko o niego. Ponieważ suwerenność narodowa jest uważana za absolut, proces podejmowania decyzji jest nękaną przez zasady **jednomyślności**, a egzekwowanie decyzji opiera się zasadniczo na **presji rówieśników** i opinii publicznej (przy założeniu, że ta opinia publiczna jest wolna od opresji politycznej i manipulacji korporacyjnych). Skutkuje to **nieprzejrzystością**, **bezsilnością** i **brakiem odpowiedzialności**. Jeśli "demokracja" oznacza "władzę ludu", to **negocjacje międzyrządowe** są **zaprzeczeniem demokracji**: nie mają żadnej władzy, a ta niewielka władza, którą mają, jest poza kontrolą ludu. Mogło to być do przyjęcia w czasach, gdy kwestiami do omówienia były spory dynastyczne między członkami rodzin królewskich. Nie jest już tak, gdy skala geograficzna prawie wszystkich spraw wykracza poza granice państw narodowych, a decyzje, które mają największy wpływ, podejmowane są właśnie w tych tajnych negocjacjach międzyrządowych.

W ramach państwa narodowego demokracja może istnieć, pomimo przewidywań wielu konserwatywnych teoretyków polityki z 19th wieku, że może ona funkcjonować jedynie na skalę, na której wcześniej eksperymentowano, a mianowicie na skalę greckiej polityki w 5th wieku p.n.e. Fakt, że każde pojedyncze państwo narodowe zaangażowane w negocjacje międzyrządowe jest demokratycznie wybrane, nie oznacza jednak, że same negocjacje międzyrządowe są demokratyczne. Wady nieprzejrzystości, bezsilności i braku odpowiedzialności pozostają - o czym boleśnie przypominają nam co kwartał dyskusje Rady Europejskiej, gromadzącej szefów państw i rządów UE w celu określenia "ogólnych kierunków politycznych", ale bez uprawnień legislacyjnych⁸, oraz mniej nagłośnionej Rady Unii Europejskiej, gromadzącej ministrów na szczepku technicznym w celu podejmowania decyzji dotyczących polityki w dialogu z Parlamentem Europejskim.

4.4 Demokracja na rozdrożu: demokracja ponadnarodowa czy dyktatura nacjonalistyczna

Obecną sytuację możemy podsumować w macierzy 2x2.

Locus of power / Skala działania	Władza skoncentrowana: oligarchia	Władza rozproszona: demokracja
Większe niż państwo narodowe	2 - Globalna oligarchia: nieodpowiedzialne negocjacje międzyrządowe + międzynarodowe korporacje + bardzo bogaci	4 - Demokracja ponadnarodowa
Państwo narodowe i poniżej	3 - Nacjonalistyczny dyktatura	1 - Narodowa demokracja lat 60.

Ostatnie 50 lat przeniosło nas z kwadratu 1, **narodowej demokracji lat 60-tych**, z silną regulacją i hojną redystrybucją w skali kraju, z której wielu zachowuje nostalgię, coraz bardziej w kierunku kwadratu 2, **globalnej oligarchii**, gdzie mała grupa ludzi i graczy działa ponad prawem, uchyla się od odpowiedzialności i obowiązków oraz podejmuje decyzje poza wszelką odpowiedzialnością, publicznym nadzorem czy demokratyczną kontrolą: Przedstawiciele państw w negocjacjach międzyrządowych, członkowie zarządów w międzynarodowych korporacjach, członkowie niektórych ciał "technicznych", których decyzje mają ogromny wpływ na system gospodarczy i finansowy (np. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego⁹, Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości¹⁰), bardzo bogaci (osławiony "1%") i nieprzyzwoicie bogaci (miliarderzy).

Wydaje się, że nasze społeczeństwa stopniowo uświadamiają sobie tę ewolucję, często określaną jako "globalizacja".

Wydaje się, że teraz wahają się między dwiema możliwościami¹¹.

8 Traktat o Unii Europejskiej, dostępny pod adresem: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=EN>, art. 15.1

9 <https://www.bis.org/bcbs/>

10 <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrs/ifrs-ic/iasb>

11 Analiza ta jest spójna z koncepcją "Trilemma of world economics" harwardzkiego ekonomisty Daniego Rodricka,

Jedna z potencjalnych ewolucji zmierza w kierunku kwadratu 3, **nacjonalistycznej dyktatury**, w desperackiej próbie **powrotu do suwerenności narodowej z lat 60.** pod autorytarnymi rządami fallokratycznego przywódcy, za cenę jakiegokolwiek demokratycznej wolności. Próba ta jest katastrofalnym **regresem politycznym i moralnym**. Jest to również jawne **kłamstwo**: międzynarodowe korporacje, które obecnie kształtują decyzje polityczne, działają jeszcze łatwiej niż wcześniej, gdy wszystkie demokratyczne instytucje kontrolujące działania rządu zostały zdemontowane. Jednego dyktatora i jego klikę łatwiej jest skorumpować za zamkniętymi drzwiami niż cały demokratyczny system polityczny otwarty na publiczną kontrolę. Ogromna fortuna wszystkich dyktatorów jest świadectwem tego, że wszelki dyskurs na temat bycia "czystym" przez czystą osobistą cnotę jest kłamstwem, gdy nie jest silnie wspierany przez instytucje demokratyczne i przez rządy prawa. Nacjonalistyczna dyktatura jest również technicznie **skazana na porażkę** w swoim dążeniu do odzyskania suwerenności: globalne współzależności przedstawione powyżej nie znikną siłą ludzkiej woli, a leżące u ich podstaw przepływy można miejscami przeciąć, ale nie wyeliminować. Ponadto rządy narodowe, niezależnie od tego, jak "silna" jest osoba (najczęściej mężczyzna) stojąca na ich czele, pozostają śmiertelnie słabe wobec szantażu ze strony międzynarodowych korporacji grożących przeniesieniem działalności gdzie indziej, jeśli ich żądania dotyczące mniejszego opodatkowania korporacji i mniejszej liczby regulacji nie zostaną spełnione. Wreszcie, nacjonalistyczne dyktatury obiecują dobrobyt dla ludzi. Kończą się one **destrukcyjnymi wojnami**, w których pierwsi cierpią ci sami ludzie, których rzekomo mają chronić - czego ludzkość gorzko doświadczyła w mrocznym 20th wieku.

Inna możliwa ewolucja to stworzenie demokracji w skali większej niż państwo narodowe, **demokracji ponadnarodowej** z kwadratu 4.

Demokracja ponadnarodowa **jednoczy obywateli** i podejmuje działania ponad **granicami państwowymi, językowymi i kulturowymi**. Jej instytucje są **demokratyczne** i zbudowane na **skale ponadnarodową**. Wybrani urzędnicy mają mandat do działania w interesie całej wspólnoty administrowanych obywateli, niezależnie od ich narodowości, języka czy kultury. Demokratyczne debaty przeciwstawiają się różnym poglądom politycznym, a nie różnicom kulturowym czy narodowym. Ich efektem są porozumienia i decyzje polityczne w skali wystarczająco dużej, by polityki publiczne były skuteczne, oraz o wystarczającej sile politycznej i **legitymizacji**, by przewyciężyć opór partykularnych interesów ekonomicznych wielonarodowych korporacji lub oligarchii globalnych bogaczy i superbogaty. Podejmowane decyzje są **prawomocne i egzekwowane** przez siłę **prawa**. Ponadnarodowa demokracja pokonuje w ten sposób słabości, nieskuteczność i nielegalność negocjacji międzyrządowych oraz bezsilność pojedynczych państw narodowych, które przedstawiliśmy powyżej.

Strona [instytucje Unii Europejskiej](#) konkretnie [Komisja Europejska](#) i [Parlament Europejski](#), mimo wszystkich swoich słabości, są jak dotąd najbardziej zaawansowanymi i rozwiniętymi prototypami demokracji ponadnarodowej, w skali jednego kontynentu.

zgodnie z którą niemożliwe jest jednoczesne istnienie integracji gospodarczej, demokracji i suwerenności narodowej:
http://rodrrik.typepad.com/dani_rodrirks_weblog/2007/06/the-inescapable.html

4.5 Unia Europejska jest najbardziej zaawansowanym prototypem demokracji ponadnarodowej

Na dzień 2018 roku istnieje tylko jedna ponadnarodowa instytucja demokratyczna, zdolna do podejmowania i egzekwowania decyzji podejmowanych kolektywnie przez państwa narodowe: **Unia Europejska**. Jest to jedyne locus, w którym zaczęła się pojawiać **demokracja ponadnarodowa**.

Instytucja ta ma wiele słabości i daleko jej do doskonałości. Naszym zdaniem, tak bardzo krytykowany brak przejrzystości i odpowiedzialności znajduje się głównie w jednej z jej instytucji tworzących prawo, i tylko jednej: **Radzie Unii Europejskiej**, czyli międzyrządowym zgromadzeniu państw członkowskich na szczeblu ministerialnym. Instytucja ta powieliła i utrwala niedemokratyczne wady negocjacji międzyrządowych widoczne powyżej¹². Fakt, że większość jej decyzji (tych w ramach "zwykłej" procedury legislacyjnej, w której Rada działa na równi z Parlamentem) podejmowana jest kwalifikowaną większością głosów, pozwala przezwyciężyć tradycyjną słabość negocjacji międzyrządowych, a mianowicie potrzebę jedności i wynikające z niej prawo weta każdego uczestniczącego państwa narodowego. Jednakże jednomyślna zgoda pozostaje niezbędna w przypadku niektórych istotnych decyzji: niektórych aspektów polityki społecznej (negocjacje zbiorowe między związkami zawodowymi a pracodawcami, zabezpieczenie społeczne, ochrona socjalna¹³), opodatkowania (opodatkowanie środowiskowe¹⁴, opodatkowanie pośrednie¹⁵, środki zasilające budżet Unii¹⁶), niektórych aspektów handlu (w zakresie usług, własności intelektualnej, bezpośrednich inwestycji zagranicznych, dóbr kulturalnych i audiowizualnych, edukacji społecznej i usług zdrowotnych¹⁷). Podobnie niektóre istotne elementy harmonizacji między państwami członkowskimi są wyraźnie wyłączone z traktatów: *"postanowienia podatkowe, [...] postanowienia dotyczące swobodnego przepływu osób [oraz] postanowienia dotyczące praw i interesów pracowników najemnych"*¹⁸.

Szeroko nagłaśniana **Rada Europejska**, gromadząca szefów państw i rządów na regularnych "szczytach europejskich", mająca za zadanie proponowanie przewodniczącego Komisji po wyborach europejskich (który następnie musi zostać zatwierdzony przez nowo wybrany Parlament) oraz określanie *"ogólnych kierunków i priorytetów politycznych"* rozwoju Unii, posiadająca

12 Jak podkreśla Transparency International <https://transparency.eu/space-egg/> *"Rada pozostaje najmniej przejrzystą z instytucji UE. [Niewiele wiemy o tym, kto co mówi w imieniu jakiego rządu. [Rada jest czarną dziurą w procesie decyzyjnym UE i pozostaje daleko w tyle za innymi instytucjami w zakresie przejrzystości, odpowiedzialności i otwartości. Do czasu ostatecznego głosowania, kiedy wszystkie umowy są już zawarte, nie widać, które rządy promują, a które blokują poszczególne kwestie. Jest niewiele publicznych spotkań i brak zapisów głosowań."]* oraz przez dochodzenie rozpoczęte w marcu 2017 roku przez oficjalnego Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie "przejrzystości prac legislacyjnych Rady":

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/caseopened.faces/en/75850/html.bookmark>

13 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, dostępny na stronie

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN> Art. 21.3, i 153.2

14 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 192.2 i 194.3

15 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 113

16 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 311

17 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 207.4

18 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 114.2

uprawnienia instytucjonalne, ale nie legislacyjne¹⁹, posiada te same cechy nieprzejrzystości i słabości spowodowane prawem weta każdego z państw członkowskich. Weto to jest albo wyraźne, gdy jednomyślność jest wymagana przez traktaty, albo dorozumiane, gdyż decyzje podejmowane są w drodze "konsensusu"²⁰, bez wyraźnej reguły przewyższania sprzeciwu jednego lub kilku państw członkowskich.

Pomimo tych słabości, instytucje Unii Europejskiej posiadają niezwykle cechy **demokracji ponadnarodowej**: (1) wdrażają zasadnicze elementy dwuizbowej demokracji parlamentarnej oraz (2) demokracja ta jest pod wieloma względami ponadnarodowa.

Unia Europejska funkcjonuje w sposób bardzo podobny do **dwuizbowej demokracji parlamentarnej**. Jej słownictwo może być jednak mylące i zasługuje na wyjaśnienie w poniższej tabeli, która podaje odpowiedniki instytucji Unii Europejskiej w krajowych demokracjach parlamentarnych.

19 Traktat o Unii Europejskiej, dostępny na stronie <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=EN> Art. 15.1

20 Traktat o Unii Europejskiej, art. 15.4

Charakter instytucji	Przykłady w krajowych demokracjach parlamentarnych	Nazwa nadana w instytucjach Unii Europejskiej
Głowa państwa	Prezes, Monarch	Rada Europejska, gromadząca krajowych szefów państw lub rządów
Szef rządu	Premier, Kanclerz	Przewodniczący Komisji Europejskiej
Rząd, zarządzanie władzą wykonawczą	Rząd	Komisja Europejska
Izba niższa parlamentu, reprezentująca bezpośrednio naród	Zgromadzenie Narodowe, <i>Bundestag</i> , Izba Deputowanych	Parlament Europejski
Wyższa izba parlamentu, reprezentująca terytoria wchodzące w skład całej polityki	Senat, <i>Bundesrat</i>	Rada Unii Europejskiej, gromadząca ministrów krajowych
Prawodawstwo	Prawa	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenia (stosowane bezpośrednio do wszystkich państw członkowskich) • Dyrektywy (które muszą być transponowane do prawa krajowego przez państwa członkowskie)

Pamiętając o tym słownictwie, Unia Europejska funkcjonuje bardzo podobnie do **dwuizbowej demokracji parlamentarnej**:

- Szef rządu (przewodniczący Komisji Europejskiej) jest proponowany przez głowę państwa (Radę Europejską), po uzyskaniu wyniku wyborów do niższej izby parlamentu (Parlamentu Europejskiego), a następnie musi być zatwierdzony przez tę niedawno wybraną niższą izbę parlamentu²¹. Ostatnia praktyka, zainaugurowana przez wybraną w 2014 roku Komisję Junckera, pogłębiła tę demokratyczną logikę: przewodniczącym Komisji nominowanym przez Radę Europejską był kandydat popierany przez największą grupę polityczną w Parlamencie po wyborach, w ramach systemu znanego w Niemczech jako *Spitzenkandidat*²².
- Szef rządu (przewodniczący Komisji) buduje następnie swój zespół, pełny rząd (Komisja Europejska)²³. Pełny rząd musi następnie uzyskać wotum zaufania niższej izby Parlamentu

21 Traktat o Unii Europejskiej, art. 14

22 Stało się tak dlatego, że Parlament Europejski (w tym inne grupy polityczne niż ta, która zdobyła największą liczbę mandatów) bardzo wyraźnie dał do zrozumienia Radzie Europejskiej, że nie zaakceptuje innego kandydata na stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej niż *Spitzenkandidat* zwycięskiej grupy politycznej.

23 Na mocy silnych - i niefortunnych - ograniczeń dotyczących narodowości członków Komisji (Traktat o Unii

(Parlamentu Europejskiego)²⁴ .

- Izba niższa Parlamentu (Parlament Europejski) kontroluje rząd (Komisję) i może go zdegradować poprzez wotum nieufności²⁵ .
- Wyższa i niższa izba parlamentu (odpowiednio Rada i Parlament Europejski) określają i kontrolują budżet²⁶ .
- Większość aktów prawnych (rozporządzeń i dyrektyw) jest przyjmowana w drodze porozumienia między wyższą i niższą izbą parlamentu (czyli Radą pracującą większością kwalifikowaną a Parlamentem Europejskim)²⁷ .

Ta dwuizbowa demokracja parlamentarna działa w wielu aspektach **ponadnarodowo**:

- Komisja Europejska jest upoważniona do działania dla **wspólnego dobra całej Unii** (jej "*interesu ogólnego*")²⁸ . Komisarze mają wyraźny zakaz zwracania się o instrukcje do swoich rządów krajowych lub przyjmowania ich od nich²⁹ .
- posłowie do Parlamentu Europejskiego (MEP) są grupowani i głosują³⁰ , zgodnie ze swoimi **preferencjami politycznymi i interesami**³¹ , a nie narodowością .³²
- **Państwa członkowskie** podlegają **rządom prawa** i władzy sądowniczej Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości³³ , jak każda osoba prawna lub fizyczna. Nie są absolutnymi, niezależnymi suwerenami, którymi byłyby w międzynarodowym systemie państw narodowych odziedziczonym po 17th wiecznych traktatach westfalskich.

Z tych wszystkich powodów popieramy poglądy, że Unia Europejska jest pierwszym i najbardziej rozwiniętym **prototypem demokracji ponadnarodowej**.

Europejskiej, art. 17.5 i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Art. 244).

24 Traktat o Unii Europejskiej, art. 17.7

25 Traktat o Unii Europejskiej, art. 17.8

26 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 311 do 319.

27 W ramach "zwykłej procedury ustawodawczej", opisanej w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Art. 294.

Pozostałe ustawy, w ograniczonych, ale ważnych dziedzinach opisanych wcześniej, są przyjmowane w ramach "specjalnej procedury ustawodawczej", gdzie Rada podejmuje decyzje samodzielnie, na zasadzie jednomyślności.

28 Traktat o Unii Europejskiej, art. 17.1

29 Traktat o Unii Europejskiej, art. 17.3

30 D.Frantescu "Values topple nationality in the European Parliament", European View, June 2015, Volume 14, Issue 1, pp 101-110, dostęp: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12290-015-0349-3/fulltext.html>

31 Regulamin Parlamentu Europejskiego, art. 32.2, dostępny pod adresem:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-032+DOC+XML+V0//EN&navigationBar=YES>

32 Rozwój ten nie jest jednak pełny. Ponieważ wybory do Parlamentu Europejskiego przeprowadzane są w skali krajowej, a do czasu założenia Spółdzielni KosmoPolitycznej nie istniała żadna organizacja polityczna w skali całej Unii Europejskiej, posłowie do PE wybierani są jako członkowie swoich krajowych partii politycznych. W efekcie dotychczasowe grupy polityczne w Parlamencie są raczej koalicjami partii narodowych niż wyrazem jednej, ogólnoeuropejskiej organizacji politycznej. Jedną z ambicji Spółdzielni KosmoPolitycznej jest właśnie zbudowanie w Parlamencie Europejskim grupy politycznej o niespotykanej dotąd spójności wynikającej z jedności podejmowania decyzji w skali UE.

33 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 258 do 260

4.6 Demokracja paneuropejska jest pierwszym filarem społeczeństwa porozumienia

Zadanie, przed którym stoi ludzkość, polega na osiągnięciu wielu porozumień politycznych, których wymagają globalne i wysoko postawione kwestie 21st wieku, w **legalnym**, czyli **demokratycznym** procesie, ostatecznie w bezprecedensowej skali całego świata.

Jesteśmy w pełni świadomi trudności tego przedsięwzięcia, ponieważ oznacza ono konieczność osiągnięcia porozumień pomiędzy zainteresowanymi stronami, które: (1) podlegają ogromnym **nierównościami** między- i wewnątrz krajowym w zakresie dochodów, bogactwa, edukacji, zdrowia, upodmiotowienia politycznego oraz dostępu do zasobów i sieci komunikacyjnych, (2) oddzielone **granicami** narodowymi, językowymi i kulturowymi, (3) oddzielone w **czasie, między** nami a przyszłymi pokoleniami oraz (4) oddzielone **prawami**, między ludźmi a podmiotami niebędącymi ludźmi (np. biosferą).

Przewycięzanie nierówności społecznych jest celem drugiego filaru Towarzystwa Porozumienia (por. § 3). Spółdzielnia KosmoPolityczna ma swoją refleksję i politykę dotyczącą różnic językowych. Upominanie się o byty nie-ludzkie lub nienarodzonych ludzi jest już celem bardzo aktywnych i skutecznych podmiotów politycznych i organizacji pozarządowych. Dlatego uważamy, że trudności we wdrażaniu demokracji ponadnarodowej, choć istotne, można przewyciężyć.

Naszym zdaniem **demokracja ponadnarodowa**, czyli przekraczająca granice państw, jest jedynym sposobem na podejmowanie zbiorowych decyzji na skalę, która jest niezbędną ze względu na rozwój wiedzy naukowej dotyczącej naszej planety oraz sieci technicznych łączących ludzi. Jest to jedyny sposób, aby instytucje zapewniły sprawiedliwość uzasadnionym roszczeniom wszystkich. Jest to jedyny sposób na osiągnięcie prawowitych porozumień politycznych, niezbędnych do przewyciężenia globalnych wyzwań 21st wieku, oraz na ich realizację, nawet wbrew woli potężnych potęg gospodarczych i finansowych. **Jest to jedyna droga naprzód.**

Ten program jest niezwykle ambitny.

Uważamy zatem, że demokracja ponadnarodowa musi najpierw rozwinąć się tam, gdzie jest już najbardziej zaawansowana: w **Unii Europejskiej**. To wyjaśnia, dlaczego **demokracja paneuropejska**, czyli ponadnarodowa demokracja w skali Unii Europejskiej, jest **pierwszym filarem** Społeczeństwa Porozumienia, które ma zostać osiągnięte w **2030 roku**.